

'Romeinse tragedies' van regisseur Ivo van Hove vanavond voor het eerst op Belgische planken

'Ik geloof niet in het grote gelijk van één personage'

Romeinse tragedies van regisseur Ivo van Hove en Toneelgroep Amsterdam beleeft vanavond zijn Belgische première in het Brusselse Kaaithheater. In Nederland lijkt de zes uur durende productie nu al uitgeroepen tot de beste van het jaar.

DOOR WOUTER HILLAERT

BRUSSEL • 'Het is nooit mijn bedoeling geweest om de waan van de dag te spiegelen, maar terwijl we aan het repeteren waren kwamen er voortdurend situaties in de media die vanuit het stuk ongelooflijk herkenbaar waren', zegt regisseur Ivo van Hove.

Bedenk even welke theaterproducties de laatste jaren boven zichzelf uitstegen en een leven gingen leiden in de bredere publieke opinie: *Massis de musical*, *Aalst*, *Martens en Mefisto for ever*. Ze hadden niet alleen hun hoge kwaliteit gemeen. Het waren vooral producties die de gedeelde Vlaamse nieuw-werkelijkheid die ze weergaven dat ze vanzelf discussie losweekten over hun inhoud en ethische positie. Aan de vestiaires van deze voorstellingen moest je je jasje van burger niet inwisselen voor dat van toeschouwer. Je was beide ineen: deelgenoot.

In *Romeinse tragedies* is dat zelfs letterlijk zo. Het publiek kan tijdens dit shakespeareaanse drieluik van *Coriolanus* (1608), *Julius Caesar* (1599) en *Antonius en Cleopatra* (1607) vrij rondlopen van de zaal naar de stijlvolle ziteilandjes op de bühne, tot zelfs in de foyer. Monitors laten je toe overal het verloop te blijven volgen van de hoge machtsstrijd tussen de nieuwe consul Coriolanus en de volkstribunen, tussen Caesar en de samenzweerders rond Brutus, en tussen Marcus Antonius in Egypte en de rest van het triumviraat in Rome. Dat unieke

publieksconcept is al het halve succes van *Romeinse tragedies*: de toeschouwer kan er bij wijze van spreken tussenin gaan staan. Weg de kloof tussen burger en politiek, tussen acteurs en publiek.

Coriolanus in Hertoginnedal

Maar de Shakespearebewerking slaat vooral inhoudelijk erg aan in Nederland. In hun moderne pakken bekleden deze Romeinse redenaars verrassend goed het huidige politieke bedrijf, zoals met de verarring tussen de stem van de kiezer en bedekt populisme, de profilering van individuele koppen en de publieke inzet van het privéleven. Zo werd de rol van Brutus mee geïnspireerd door *De Woutertapes*, een omstreden documentaire waarin PvdA-lijsttrekker Wouter Bos zich tot ver achter de coulissen liet volgen door een tv-ploeg en in beeld kwam als een kwetsbare twijfelbaar. De moord op Caesar doet denken aan die op Pim Fortuyn. Er wordt zelfs letterlijk geciteerd uit een befaamd interview na diens eerste kiesoverwinning.

Dat is de kracht van Shakespeares stukken die eerder politiek getint zijn, op voorwaarde dat ze opgevoerd worden in een doordacht eigentijds kledje: ze bieden telkens weer nieuwe kijkkaders op de veranderende werkelijkheid. Zo zullen Vlamingen gegarandeerd Hertoginnedal zien. Als Coriolanus (Fedja van Huêt) aan de andere kant van de debattafel halsstarrig blijft vasthouden aan zijn status van overwinnaar is

■ In de Shakespearebewerking *Romeinse tragedies* geven de grote redenaars van weleer verrassend goed de huidige politiek weer. 'Ik heb geprobeerd om er een hoopvolle kijk op te bieden', zegt regisseur Ivo van Hove.

hij ineens Leterme. Rond de kersverse consul begeven zich zowel gehaaide spindocors als oudere verdedigers van het landsbelang om hem voor de camera de juiste toon te doen aanslaan. Zijn gebroken monologen voert hij als de tv-spots een na een zijn gedoofd.

Groeipijn

Het belangwekkendste aan deze nieuwe tijdsproductie is nog wel dat de regisseur Ivo van Hove heet. De Vlaamse directeur van Toneelgroep Amsterdam heeft zich de laatste jaren vooral op de huiskamer gericht:

REGISSEUR IVO VAN HOVE:
Ik vind theater nog altijd niet het medium voor directe antwoorden op hete hangijzers, maar het kan wel aanzetten tot grotere reflecties

Scènes uit een huwelijk, *Perfect Wedding* en *Hedda Gabler*. Wat is er veranderd? "Ik vind theater nog altijd niet het medium voor directe antwoorden op hete hangijzers, maar het kan wel aanzetten tot grotere reflecties", aldus Van Hove. "Een keer om de

zoveel tijd maak ik zo'n productie over politieke machtsmechanismen, denk maar aan *Ajax/Antigone of Caligula*. Ik herlas twee jaar geleden *Antonius en Cleopatra*, zag verwijzingen naar *Julius Caesar* en ontdekte daarbij *Coriolanus*, dat ik amper kende. Het was een openbaring: in één weekend kreeg ik dit hele onderzoek helder voor ogen."

Het is een analyse geworden waarin Van Hove geen stelling inneemt voor of tegen vooruitgeschoven leiderschap of de macht van de kiezer. "Ik ben geen regisseur van het grote gelijk van één personage. Tegenstrijdigheid is cruciaal." Wel ziet hij duidelijk een inzet achter *Romeinse trage-*

sensus leidt. Dat woord heeft vandaag een negatieve bijklank, want het betekent dat je iets verloren hebt, maar ik zie het juist als de weg om tot iets nieuws te komen."

Slechte daden, grote idealen

Ook *Martens* verdedigde zo de politiek, maar dan als een bovenpersoonlijk systeem. In *Romeinse tragedies* is het net de voortdurende worsteling van de machthebbers met hun naasten en hun vrouwen die de lijn vormt tot de lange zwanenzang tussen Antonius (Hans Kesting) en Cleopatra (Chris Nietvelt). "De invloed van dat persoonlijke fascineert", bevestigt Van Hove. "Die ex-spindoctor van Tony Blair (*Alastair Campbell, WH*) heeft het daar over: hoe hij met sommige collega's beter overweg kon dan met anderen. En dat bepaalt dan de wereldpolitiek." Maar hoe bedenkelijk politiek soms kan zijn, Van Hove blijft machthebbers met respect bekijken. "*Romeinse tragedies* toont hoe ze hun soms vreselijke daden stellen vanuit grote idealen. Ik geloof echt dat ook Bush en Osama bin Laden handelen naar hun overtuiging van het goede."

Romeinse tragedies speelt nog tot 16 september in Kaaithheater, Brussel [02/201.59.59] en op 29 en 30 september in deSingel, Antwerpen [03/248.28.28]. Meer info: www.toneelgroepamsterdam.nl.

■ Voor de medewerkers van het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel ontwierp Veronique Branquinho een nieuw uniform, een voor mannen en een voor vrouwen.

Veronique Branquinho steekt personeel Bozar in nieuw jasje

BRUSSEL • De Belgische modeontwerpster Veronique Branquinho (34) ontwerpt het nieuwe uniform voor het personeel van het Paleis voor Schone Kunsten (PSK) in Brussel. Tot voor kort hadden bewakers, onthaalploeg en kassapersoneel elk hun eigen uniform. Om de herkenbaarheid en zichtbaarheid van het personeel te verhogen zullen alle medewerkers die in contact komen met het publiek hetzelfde nieuwe ontwerp krijgen van Branquinho.

Het PSK was op zoek naar kwaliteit en ingetogen luxe en kwam zo uit bij de modeontwerpster die internationaal gerenommeerd is voor de gesofisticeerde

hedendaagsheid van haar collecties.

Veronique Branquinho ging graag in op de vraag omdat ze een zwak heeft voor uniformen. "Ze stralen afstand uit, maar tegelijk trekken ze aan. Dit dubbele en ambigu is een terugkerend thema in mijn collecties."

De nieuwe uniformen worden gedragen vanaf de opening van *De wereld rond*, de tentoonstelling over de Portugese ontdekkingsreizigers die opent op 26 oktober. Een aardig detail is dat Branquinho Portugese roots heeft. De ontwerpster werd in 1973 in Vilvoorde geboren.

(ER)

Filmmuseum trekt aan de alarmbel

BRUSSEL • De verbouwing van het Filmmuseum loopt een aanzienlijke vertraging op. De heropening was voorzien voor 1 september, maar dat wordt wellicht 1 juli 2008. Intussen blijft ook de door minister Marc Verwilghen (Open Vld) beloofde steun voor de digitalisering van de collectie achterwege.

DOOR JAN TEMMERMAN

Het Filmmuseum sloot midden juli vorig jaar tijdelijk zijn deuren in de Baron Hortastraat. De voorstellingen werden verplaatst naar het vlakbij gelegen Auditorium Shell. Die verhuizing was nodig in het kader van een grootschalige renovatie van het Paleis voor Schone Kunsten (PSK), waarbij de twee projectiealen van het Filmmuseum afgebroken werden. Bedoeling was om de ruimte waarin zij gelegen waren, met name de voormalige Zaal voor sierkunsten, in haar oorspronkelijke staat te herstellen, zoals ze in de jaren twintig door architect Victor Horta ontworpen werd. Onder die zaal wordt nu een kuip uitgegraven. Daarin zullen de nieuwe filmzalen ingeplant worden.

Het zijn precies die graafwerken die voor vertraging hebben gezorgd. Onder een monument werken vergt immers de nodige zorgvuldigheid, en dat alles onder het waakzame oog van Monumentenzorg. Stof en trillingen moeten bovendien zoveel mogelijk vermeden worden, omdat er in het PSK intussen ook tentoonstellingen georganiseerd worden. Bij de uitgraving moest ook veel meer puin verwijderd worden, wellicht afkomstig van de vroegere bouwwerf ten tijde van baron Victor Horta.

De ruwbouw zou tegen het einde van dit

jaar voltooid moeten zijn, zodat het architectenbureau Robbrecht & Daem in het voorjaar met de inplanting van de twee filmzalen kan beginnen. De opening is gepland voor 1 juli 2008. Tot dan blijft het Filmmuseum zijn vertoningen organiseren in het Auditorium Shell.

Veel fanfare, weinig geld

De meerkost van de verbouwing wordt weliswaar gedragen door het PSK, maar het Koninklijk Belgisch Filmarchief heeft sowieso andere financiële katten te geselen. Een zichtbaar ontgoochelde conservator Gabrielle Claes liet op een persconferentie weten dat zij "nog geen euro heeft gezien" van de beloofde extra steun van 2 miljoen euro voor de digitalisering van de filmcollectie die vorig jaar door federaal voogddijminister Marc Verwilghen (Open VLD) "met veel fanfare" aangekondigd werd.

Ook een digitalisering van het papieren archief, met ongeveer 3 miljoen persknipsels die gedurende zeventig jaar verzameld werden, dringt zich op. Ook daarvoor werd al een budget beloofd.

Maar er is ook goed nieuws. De ploeg van het Filmarchief kon voor het nieuwe seizoen alvast een hele reeks plannen en initiatieven aankondigen. De Portugese cinema staat naar aanleiding van het voorzitterschap van de EU in de kijker en binnenkort komt veteraan Manoel de Oliveira (99!) zijn film *Belle toujours* presenteren in Flagey.

Kort daarvoor komt de Roemeense regisseur Cristian Mungiu naar Bozar met zijn Gouden Palmwinnaar *Vier maanden, drie weken, twee dagen*. De Taiwanese cineast Tsai Ming-Liang, van wie *I Don't Want to Sleep Alone* hier binnenkort in roulatie komt, carte blanche om het novemberprogramma van het Filmmuseum samen te stellen.

■ De verbouwing van het Filmmuseum is nog volop aan de gang. De deadline wordt noodgedwongen opgeschoven van begin deze maand naar 1 juli 2008.